

- вони призводять до зниження обсягів торгівлі (як експорту, так і імпорту), рівня спеціалізації країн а, отже, розмірів виграшу від торгівлі;

- вони перешкоджають повному вирівнюванню вартості чинників виробництва між торгуючими країнами відповідно до теореми Хекшера-Оліна-Самуельсона;

- вони обумовлюють зсуви в територіальному поділі праці, у розміщенні підприємств і галузей;

- розподіл транспортних витрат між торгуючими країнами залежить від еластичності попиту і пропозиції товару по цінах: чим нижче еластичність попиту в країні, яка імпортує, тим більшу частку транспортних витрат вона сплачує; чим менше еластичність пропозиції товару в країні, що експортує, тим більшу частку транспортних витрат вона сплачує.

Розрахунки транспортних витрат безпосередньо впливають на прийняття рішень про територіальне розміщення виробництв. Оскільки транспортні витрати входять у витрати виробництва, вони враховуються як експортерами, так і імпортерами при прийнятті рішень про те, де створювати ті чи інші підприємства або навіть галузь.

Таким чином, міжнародна торгівля транспортними послугами визначається можливостями національних перевізників надавати міжнародні транспортні послуги при перетині вантажем державного кордону країни або при перевезенні вантажів іноземних власників. Міжнародний транспорт включає послуги усіх видів транспорту, що надаються резидентами однієї країни резидентам іншої країни. Транспортні витрати включають усі витрати по доставці товару від продавця до покупця. Вони призводять до зниження обсягів торгівлі, рівня спеціалізації країн і розмірів виграшу від торгівлі; перешкоджають повному вирівнюванню вартості чинників виробництва між торгуючими країнами; обумовлюють зсуви в територіальному поділі праці - виділяються галузі, орієнтовані на ресурси, на ринок, і вільно орієнтовані галузі.

Література

1. International trade statistics 2014[Electronic resource]. – URL: http://wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its14_toc_e.htm

2. Key transport statistics 2013 data[Electronic resource]. – URL:<http://www.internationaltransportforum.org/Pub/pdf/14KeyStat2013.pdf>

3. Transport Outlook 2013[Electronic resource]. – URL:<http://www.internationaltransportforum.org/Pub/TranspOutlook.html>

УДК 336.71.078.3(100)(043)

Марена Тетяна Василівна, к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

СУЧАСНИЙ СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ БАЗЕЛЬСЬКОГО КОМІТЕТУ У НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Глобальна фінансова криза та її наслідки актуалізували питання забезпечення стабільності національних фінансово-кредитних систем та висунули якісно нові вимоги до ліквідності та фінансової стійкості банків. Підвищена увага науковців та фахівців-практиків зосередилася на визначенні системи заходів щодо підвищення забезпеченості банків капіталом та надання банківським системам можливостей поглинати фінансові шоки з метою обмеження ризику їх розвитку у реальному секторі економіки. Центральну роль у вирішенні цих завдань відведено міждержавним органам регулювання діяльності фінансових установ. Зокрема, на зниження проциклічності банківської системи за рахунок вироблення та впровадження більш жорстких вимог до банківських установ спрямовано нормативи, що розробляються Базельським комітетом з питань банківського нагляду.

Остання редакція нормативних документів Базельського комітету щодо врегулювання питань достатності банківського капіталу (Базель III) була прийнята після глобальної фінансової кризи і започаткувала впровадження важливих реформ у систему регулювання банківської діяльності, спрямованих на підвищення стійкості окремих банків і банківських

систем в цілому. Базель III передбачає два напрями реформування нормативів регулювання стійкості банківських установ, а саме:

- зміну підходів до структури банківського капіталу;
- якісно нові вимоги до показників достатності банківського капіталу та фінансової стійкості банку.

Перший напрям реформ пов'язаний зі змінами регуляторних нормативів оцінки достатності капіталу банків, які вплинули на визначення капіталу та його структуру. Зокрема, Базель III пропонує модифікацію категорій капіталу першого та другого рівня і відмовляється від поняття капіталу третього рівня. Основною складовою капіталу визначається капітал першого рівня, а величину капіталу другого рівня зменшено. Країни-члени Базельського комітету мали запровадити ці вимоги у національні стандарти банківського регулювання з січня 2013 р.

Більш глибоке реформування системи банківського регулювання в Базель III було досягнуте за рахунок впровадження якісно нових нормативів, а саме:

- запровадження у структурі банківського капіталу буферу збереження капіталу (на рівні 2,5% статутного капіталу) і антициклічного буферу (у розмірі 0–2,5% звичайних акцій) з метою захисту банків від впливу фінансових шоків та системних банківських ризиків;
- запровадження у якості індикатора оцінки позикових коштів банку показника левериджу на рівні 3%;
- розробка нормативів регулювання ліквідності банківських установ і запровадження двох коефіцієнтів ліквідності – коефіцієнту покриття ліквідності і коефіцієнту чистого стабільного фінансування;
- запровадження методики визначення системно важливих банків (як для світового господарства, так і для національної економіки) [1,3].

Нормативи Базелю III щодо показників левериджу та ліквідності мають бути запроваджені банками з січня 2015 р., рекомендації щодо використання методики визначення системно важливих банків – з січня 2016 р. До кінця 2013 р. у всіх країнах-членах Базельського комітету уведено в дію стандарти щодо структури та розміру капіталу. Поточний стан впровадження рекомендацій Базельського комітету щодо стандартів ліквідності є кращим порівняно із стандартами левериджу: станом на жовтень 2014 р. вже прийняли або розробили проекти стандартів ліквідності 26 країн, тоді як стандарти левериджу впровадили або розробили тільки 23 країни, як це відображено у табл. 1

Таблиця 1

Стан впровадження вимог Базелю III країнами-членами Базельського комітету, кількість країн

Нормативи	Період	Стандарти прийнято та уведено в дію	Стандарти прийнято, але в дію не введено	Розроблено проекти стандартів
Нормативи структури капіталу	Жовтень 2012 р.	0	7	18
	Жовтень 2013 р.	12	14	1
	Жовтень 2014 р.	27	-	-
Стандарти ліквідності	Жовтень 2012 р.	-	-	-
	Жовтень 2013 р.	1	10	4
	Жовтень 2014 р.	3	16	7
Стандарти левериджу	Жовтень 2012 р.	-	-	-
	Жовтень 2013 р.	-	-	-
	Жовтень 2014 р.	4	11	8
Стандарти визначення системно важливих	Жовтень 2012 р.	-	-	-
	Жовтень 2013 р.	1	10	0
	Жовтень 2014 р.	4	8	6

Банків				
--------	--	--	--	--

Примітка. Складено автором за даними [2]

Окремі банки також поступово приводять структуру свого капіталу, рівень ліквідності та левериджу у відповідність до Базелю III. За результатами моніторингу, проведеного фахівцями Базельського комітету, на кінець 2013 р. близько 72% системно важливих для світового господарства банків привели структуру капіталу до базових базельських вимог і 80% банків дотримуються коефіцієнта левериджу на рівні 3% [2].

При прийнятті документу Базель III, що стосується вимірювання ліквідності банків, було проведене попереднє опитування центральних банків країн світу щодо сприйняття нових коефіцієнтів ліквідності. Результати дослідження показали, що 46% центральних банків вважають значущим коефіцієнт покриття ліквідності і 43% - коефіцієнт чистого стабільного фінансування [3]. Вже наприкінці 2013 р. у 72% системно важливих банків коефіцієнт покриття ліквідності досяг або навіть перевищив кінцевий нормативний рівень 100%, тоді як 91% банків мають відповідний коефіцієнт на рівні або вище початкових мінімальних вимог у 60%, які вступають у силу з 2015 р. У той же час, середній коефіцієнт чистого стабільного фінансування для великих міжнародних банків склав 111%, і в цілому у 78% банків цей коефіцієнт досяг або перевищив рівень 100%.

Нормативів Базелю III дотримуються і банки з країн, що не є членами Базельського комітету. Так, з 109 країн, де спостерігається активне впровадження Базельських вимог, 94 країни вже запровадили норми Базелю II і 89 країн запровадили або знаходяться у процесі запровадження вимог Базелю III у національні стандарти банківського регулювання.

Базель III у якості нововведення пропонує методіку визначення системно важливих для економіки (національної та світової) банків на основі оцінки таких критеріїв, як: розмір та масштаби операцій банку, комплексний характер, взаємозв'язки банку, наявність субститутів банківських послуг, глобальна активність банку. У розробці та введенні у дію стандартів визначення системно важливих банків поки що спостерігається найменший прогрес: тільки 18 країн розробили кінцеві стандарти або їх проекти, що пов'язане з найбільш віддаленим строком їх запровадження, який встановлено Базельським комітетом.

Найімовірніше, центральні банки країн і надалі підтримуватимуть стандарти Базель III, що забезпечить підвищення прозорості та ліквідності національних банківських систем. Чітке дотримання термінів запровадження вимог Базелю III у національні стандарти країн-членів Базельського комітету, з одного боку, і значний прогрес у їх запровадженні країнами поза Базельським комітетом, з іншого, свідчать про фактичний вихід цих вимог на рівень глобальних стандартів регулювання банківської діяльності.

Література

1. Impact and implementation challenges of the Basel framework for emerging market, developing and small economies: BIS Working Paper. – 2014. - №27. – 17 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/bcbs/publ/wp27.pdf>.
2. Implementation of Basel standards: A report to G20 Leaders on implementation of the Basel III regulatory reforms. - Bank for International Settlements, November 2014. – 17 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs260.htm>.
3. Quignon L. Basel III: no Achilles' spear / L. Quignon // Conjoncture: BNP Paribas Publications. – 2011. – 23 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?url=http://cib.bnpparibas.com/01/MyDocuments/C1105_06_A1.pdf&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=J45aVKjXHMzV7AbFx4CwCA&ved=0CBMQFjAA&usg=AFQjCNHMzEMMAUDDNectw4QnTGmAHM0fOg